

اینستاگرام سیاسی شده است؟

گزارش دادکاوانه «اعتماد» از رتبه‌بندی صفحات اینستاگرام و جایگاه صفحات سیاسی- اجتماعی نزد کاربران ایرانی

محمد رهبری

بر هیچ‌یک از کاربران اینستاگرام پوشیده نیست که ماهیت این شبکه اجتماعی عمدتاً از جنس مسائل روزمره، سرگرمی و سبک زندگی است و مسائل سیاسی و اجتماعی کمتر در آن جایگاه دارد. این امر خود را در پرفالوئرترین صفحات ایرانی اینستاگرام نشان می‌دهد؛ جایی که در آن هنرمندان، بازیگران و فوتبالیست‌ها بیشترین فالوئر را دارند. در اینستاگرام ایرانی افرادی مانند حسین ریوندي، مهناز افشار، رامبد جوان و بهنوش بختیاری مدت‌هاست در میان 10 کاربر پرفالوئر ایرانی اینستاگرام حضور دارند و اخیراً نیز گلشیفته فراهانی به جمع آنها اضافه شده است. اما وضعیت صفحات سیاسی و اجتماعی و چهره‌های فعال در این حوزه‌ها چگونه است؟ آیا اینستاگرام ایرانی در گذر زمان سیاسی‌تر شده است؟

تحلیل داده‌های به دست آمده از رتبه تقریبی صفحات ایرانی اینستاگرام نشان می‌دهد که اگرچه این شبکه اجتماعی همچنان ماهیت خود را حفظ کرده و موضوعات روزمره و سرگرمی بیشترین محتوایش را تشکیل می‌دهند، اما به مرور زمان و از سال 96 به این‌سو، با افزایش مخاطبان آن از 17 درصد به 45 درصد، موضوعات سیاسی- اجتماعی نیز کمی در آن رونق گرفته است.

در میان این صفحات، صفحه بی‌بی‌سی فارسی شاخص‌ترین صفحه است؛ این رسانه که در تابستان سال 96 -زمانی که هنوز اینستاگرام به‌طور فراگیر مورد استفاده ایرانیان نبود- رتبه 84 را در میان صفحات ایرانی اینستاگرام داشت، حالا و در پایان تابستان 1400 به رتبه سوم صعود کرده و با داشتن 14.1 میلیون فالوئر، یکی از پرفالوئرترین صفحات ایرانی اینستاگرام تلقی می‌شود. این وضعیت به‌طور مشابه برای رسانه‌هایی نظیر من‌وتو، ایران‌اینترنشنال و حتی

خبرگزاری فارس نیز قابل مشاهده است. منوتو و ایران اینترنشنال توانسته‌اند در گذر زمان خود را به جمع 100 صفحه اول ایرانی اینستاگرام برسانند؛ خبرگزاری فارس نیز اگرچه در میان 100 صفحه نخست ایرانی اینستاگرام حضور ندارد، اما حضور در جمع 200 صفحه نخست ایرانی، با توجه به ماهیت سیاسی این صفحه، رتبه به نسبت خوبی به شمار می‌رود. در میان چهره‌ها و شخصیت‌های سیاسی نیز، به جز حسن روحانی و سیدمحمد خاتمی، جایگاه صفحات دیگر چهره‌های سیاسی در طول زمان بهبود یافته است؛ به نحوی که صفحات اینستاگرام چهره‌هایی همچون حسن آقامیری در میان 50 صفحه پرفالوئر اینستاگرام ایرانی قرار گرفته است؛ در این میان وضعیت صفحه حسن آقامیری که ظاهراً در 3 سال اخیر رونق گرفته، جالب توجه است. وضعیت صفحات حسن روحانی و سیدمحمد خاتمی نیز به دنبال افت محبوبیت و سرمایه اجتماعی آنها، در اینستاگرام افت کرده است؛ اتفاقی که البته با توجه به آنکه مختص به این دو چهره سیاسی است، این ادعا را که به طور کلی رتبه صفحات اینستاگرام چهره‌های سیاسی بهبود یافته، خدشه‌دار نمی‌کند. صفحه اینستاگرامی دیجی‌کالا نیز در طول سالیان گذشته، به خصوص از زمان شیوع کرونا در کشور رشد چشمگیری یافته و در میان 250 صفحه اول اینستاگرام فارسی قرار گرفته است. شاید بتوان گفت که این صفحه در حال حاضر از معدود صفحات اقتصادی و تجاری ایرانی در اینستاگرام است که در این سطح با استقبال کاربران مواجه شده است. اما در میان تمام این صفحات، آنچه جلب توجه می‌کند صفحه اینستاگرامی رادیوجوان است که هم‌اکنون با 15 میلیون فالوئر، دومین صفحه پرتعدادار اینستاگرام ایرانی است. این صفحه که به چهره یا شخصیت خاصی منسوب نیست، صرفاً از طریق پخش موسیقی و آهنگ‌های خوانندگان سبک‌های مختلف، توانسته مخاطبان فراوانی را جذب کند و همین امر نشان از نوع مصرف اینستاگرام توسط کاربرانش دارد. البته از آنجا که امکان تشخیص فالوئرهای فیک در این تحلیل وجود نداشته است، ممکن است رتبه‌بندی برخی صفحات متأثر از فالوئرهای فیک باشد؛ از جمله رتبه‌بندی برخی هنرمندانی که در میان 10 حساب کاربری پرفالوئر اینستاگرامی حضور دارند اما میزان توجه و لایکی که می‌گیرند، با عدد فالوئرهایشان همخوانی ندارد. بنابراین حتی می‌توان ادعا کرد که صفحه اینستاگرامی رادیوجوان، پرفالوئرترین صفحه ایرانی در اینستاگرام است. در نهایت از آنجا که بنابر نظرسنجی‌ها، بیشتر جوانان و نزدیک به نیمی از مردم ایران از اینستاگرام استفاده می‌کنند، تحلیل صفحات اینستاگرامی در طول زمان و رتبه‌بندی آنها، اطلاعات مناسبی از روند کلی اینستاگرام ایرانی به دست می‌دهد که می‌تواند مبنای تحلیل‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی

The image shows a page from a newspaper with a main headline in Persian: "به سوی رسانه ملی؟" (Towards National Media?). Below the headline is a photograph of a cityscape. The page contains several columns of text and a table at the bottom. The table has a red header and contains numerical data.

توزیع نشریات مطبوعاتی در استان تهران (به هزار نسخه)	
روزنامه	۱۲۰
مجله	۸۰
کتاب	۱۵۰
روزنامه	۱۲۰
مجله	۸۰
کتاب	۱۵۰
روزنامه	۱۲۰
مجله	۸۰
کتاب	۱۵۰
روزنامه	۱۲۰
مجله	۸۰
کتاب	۱۵۰

شماره: ۱۴۰۰ ۸ شماره: ۱۴۰۰